

ЦЕНТР
українсько-європейського
наукового співробітництва

Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Центр українсько-європейського наукового співробітництва

Всеукраїнське науково-педагогічне
підвищення кваліфікації

**ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД:
ВИКЛИКИ, ПРАВИЛА, ПЕРСПЕКТИВИ**

4 березня – 14 квітня 2024 року

¹²⁵⁶
1996
LIHA-PRES

Львів – Торунь
Liha-Pres
2024

УДК 37.09"364/366"(062.552)

О-72

Організаційний комітет:

Олефіренко Тарас – кандидат педагогічних наук, професор, декан педагогічного факультету Українського державного університету імені Михайла Драгоманова;

Русаков Сергій – кандидат філософських наук, професор, директор Навчально-наукового інституту філософії та освітньої політики Українського державного університету імені Михайла Драгоманова;

Матвієнко Олена – доктор педагогічних наук, професор, заступник директора з наукової роботи та міжнародних зв'язків педагогічного факультету Українського державного університету імені Михайла Драгоманова;

Кушнірук Світлана – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки педагогічного факультету Українського державного університету імені Михайла Драгоманова;

Гурковська Тетяна – старший науковий співробітник Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України, тренер ЮНІСЕФ за програмою «Забезпечення безперервності навчання та розвитку дітей дошкільного віку в умовах кризи в Україні».

Освітній процес в умовах війни та у повоєнний період: виклики, правила, перспективи : матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 4 березня – 14 квітня 2024 року. – Львів – Торунь : Liha-Pres, 2024. – 368 с.

ISBN 978-966-397-386-9

У збірнику представлено матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації «Освітній процес в умовах війни та у повоєнний період: виклики, правила, перспективи» (4 березня – 14 квітня 2024 року).

УДК 37.09"364/366"(062.552)

© Український державний університет імені Михайла Драгоманова, 2024

© Центр українсько-європейського наукового співробітництва, 2024

ISBN 978-966-397-386-9

© Українсько-польське наукове видавництво «Liha-Pres», 2024

2. Алексєєва Т. В. Аналіз психологічних ризиків у процесі розвитку відповідальності студентів вищої школи: теоретичні засади. *Педагогічний процес: теорія і практика*. 2013. Вип. 3. С. 195–204.

3. Грішин Е. Резильєнтність особистості: сутність феномену, психодіагностика та засоби розвитку. *Вісник ХНПУ імені Г. С. Сковороди. Психологія*. 2021. Вип. 64. С. 62–81.

4. Лазос Г. П. Резильєнтність: концептуалізація понять, огляд сучасних досліджень. *Актуальні проблеми психології. Том 3 : Консультативна психологія і психотерапія*. Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України ; Вінниця : ФОП Рогальська І. О., 2018. Вип. 14. С. 26–64.

5. Романчук О. Психологічна стійкість в умовах війни: індивідуальний та національний вимір. URL: https://i-cbt.org.ua/resilience_ukraine/

6. Цюман Т., Нагула О., Адамська З. Психологічні умови резильєнтності педагога в період воєнного стану. *Педагогічна освіта: Теорія і практика. Психологія. Педагогіка*. 2022. № 38(2). 83–89. <https://doi.org/10.28925/2311-2409.2022.3813>

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДТРИМКА БАТЬКІВ ТА ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ В УМОВАХ ВІЙНИ

Новоселецька І. Е.

*доктор філософії, доцент кафедри дошкільної освіти
факультету педагогічної освіти*

*Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
м. Київ, Україна*

Через військову агресію Росії проти України життя українців знаходиться в постійній загрозі. Кількість людей, що зазнали страшних обстрілів, відвертого геноциду від солдат російської армії чи які втратили своїх рідних та близьких постійно зростає. Найбільш вразливими до цих страшних подій є діти раннього віку, адже вони потребують постійної підтримки дорослого котрий здатен створити відчуття безпеки та спокою, а також володіє інструментами та техніками, що допоможуть налагодити емоційний стан дитини. Та чи можуть дорослі, які самі знаходяться в постійному стресі та страху за власне життя і життя своїх дітей, надати підтримку комусь іншому? Аналізуючи теоретичні джерела та беручи до уваги умови життя українців (які змінюються чи не щодня) вбачаємо необхідність

актуалізації соціально-педагогічної підтримки батьків та дітей раннього віку задля збереження їх психоемоційного стану.

Не зважаючи на усі тяжби спричинені воєнними діями усі освітні заклади, зокрема заклади дошкільної освіти (далі – ЗДО), продовжують свою роботу. Саме тому першочергову підтримку батькам та дітям раннього віку здатні надати вихователі ЗДО. Орієнтуючись на наукові розвідки Л. Гончар, Т. Лях, М. Лехолетової, В. Петровича, Т. Спіріної, О. Потіхи, Ю. Чемодурової констатуємо, що до найбільш доцільних засобів соціально-педагогічної роботи з батьками дітей раннього віку варто зараховувати ті, що ґрунтуються на діалозі, мають рефлексивну складову та є емоційно насиченими [1]. Зокрема, у процесі роботи з батьками та дітьми у період війни, з метою покращення виховного потенціалу батьків та допомоги дітям пережити наслідки травм, повинно переважати спілкування з елементами гри відповідно до очікуваних результатів (артспілкування, творчі завдання, проговорення батьками проблемних ситуацій тощо). Погоджуємось з групою науковців, які зазначають, що соціально-педагогічна робота з батьками щодо підтримки ними дітей у період війни має зосереджуватись на таких ключових аспектах: як виходити зі складних ситуацій з дітьми; як їх підтримати; як піклуватися про себе; як впоратися з власним страхом і тривогою [2, с. 27]. Також у роботах Т. Житник та О. Половіної науково обґрунтовано вплив мистецтва на емоційну сферу дітей раннього та дошкільного віку, а також вплив творів мистецтва на розвиток у згаданих вище осіб soft skills, адаптивності, моральності та емоційної чутливості [3; 4]. Тому вбачаємо можливість соціально-педагогічної підтримки батьків та дітей шляхом залучення до спільної мистецької діяльності.

Важливо зазначити, що увага всього світу зараз звернена до України. Це проявляється в матеріальній допомозі, збройному забезпеченні та інтегруванні міжнародних програм з підтримки населення України. Заглядаючи в майбутнє нашої держави очевидною проблемою буде відновлення економічної, енергетичної та інфраструктурної сфер, а головне – покращення демографічної ситуації та відновлення психоемоційного стану населення. Саме тому вже зараз необхідно вивіщувати проблему збереження фізичного і ментального здоров'я дітей та їх батьків. Вбачаємо вирішення цієї проблеми шляхом надання психологічної, соціально-педагогічної підтримки батькам дітей раннього віку. До прикладу робота Дитячої точки «Спільно» від ЮНІСЕФ, яка публікує безліч рекомендацій експертів та корисні матеріали, щоб допомогти батькам та опікунам дітей знизити рівень стресу, впоратися з емоційним навантаженням та піклуватись про здоров'я, безпеку та розвиток дітей під час війни [5]. Ефективною вже

зараз є діяльність громадської організації «Фонд Маша», а саме його програма «Незламна мама», що націлена на стабілізацію емоційного стану жінок і дітей, які постраждали від війни [6]. Залучення батьків дітей раннього віку до подібних проєктів надасть їм можливість опанувати знаннями та навичками, що допоможуть в налагодженні власного емоційного стану, а також наповнить кейс батьківських лайфхаків, що будуть корисними у взаємодії з їх дітьми.

Батьки і працівники ЗДО продовжують співпрацю задля розвитку гармонійної особистості дитини раннього дошкільного віку і актуальним сьогодні залишається орієнтування освітньої політики України на головну цінність будь якої європейської держави – це досягнення сучасної якості освіти, її відповідність актуальним і перспективним потребам особистості, суспільства й держави. Але, зважаючи на умови життя в воюючій країні, до цього списку долучається збереження фізичного та ментального здоров'я її громадян.

Література:

1. Гончар Л. Соціально-педагогічна робота з батьками із сімей вимушених переселенців. *Наукові записки. Серія : Педагогічні науки*. 2021. (196). С. 21–26. URL: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2021-1-196-21-26>
2. Лях, Т., Лехолетова, М., Петрович, В., Спіріна, Т. Соціально-педагогічна робота з батьками щодо підтримки ними дітей у період війни. *Ввічливість. Humanitas*. 2022. 2. 24–30, URL: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2022.2.3>
3. Житнік Т. Онлайн-технології інтеграції дітей-біженців з України в Німеччині засобами культури та мистецтва. *Science and Education*, 2023. № 2. С. 15–21. URL: <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2023-2-3>
4. Половіна О. Дитина у світі мистецтва. *Дошкільне виховання*. 2021. (2). С. 3–8. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/37849>
5. Підтримка батьків та дітей під час війни. *UNICEF*. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/parents-children-support-during-military-actions> (дата звернення: 13.04.2024).
6. «Незламна мама» – Фонд Маша. *Фонд Маша*. URL: <https://mashafund.org.ua/projects/nezlamna-mama/> (дата звернення: 13.04.2024).